

Welgekomen kader tegen grensoverschrijdend gedrag in hoger onderwijs

*Advies bij het voorontwerp van decreet over
grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs*

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op vraag van Ben Weyts, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand op 21 maart 2023

Uitgebracht door de Raad Hoger Onderwijs op 18 april 2023 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: werkgroep Democratisering hoger onderwijs op 29 maart 2023 onder voorzitterschap van Imran Uddin

Dossierbeheerder: Tine Degrande

1 Situering

Op 17 maart 2023 werd het voorontwerp van decreet over grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het decreet werkt een kader op Vlaams niveau uit in de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs. Het bevat maatregelen en regelgeving rond:

- de centrale registratie en actieve opvolging van elke melding rond grensoverschrijdend gedrag bij elke hogeronderwijsinstelling;
- een wettelijk statuut voor vertrouwenspersonen ten aanzien van studenten.

De Vlor ontving bij dit voorontwerp van decreet een adviesvraag van minister Ben Weyts. In dit advies buigt de Vlor zich over het voorontwerp van decreet.

2 Gelijkwaardige bescherming van alle studenten en personeel

Het welzijn van personeel en studenten staat hoog op de agenda van de hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen. Alle instellingen vinden het belangrijk dat ze een veilige werk-, leer-, en leefomgeving creëren voor hun personeel en studenten.

Grensoverschrijdend gedrag is nochtans een breder maatschappelijk probleem. Het komt voor in heel wat verschillende contexten, waaronder in hogeronderwijsinstellingen. Er zijn meldingen van grensoverschrijdend gedrag in hoger onderwijs tussen studenten en personeelsleden, tussen studenten onderling, tussen personeelsleden onderling, maar ook externen kunnen betrokken zijn.

Sinds 1996 is er de federale welzijnswetgeving, die onder andere heeft geleid tot de aanstelling van vertrouwenspersonen voor het personeel. Ook de instellingen zelf ondernamen al verschillende acties specifiek gericht op de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag. Denk bijvoorbeeld aan:

- het Charter Grensoverschrijdend Gedrag uit 2018 met tien generische instructies;
- de monitoring en evaluatie van het Charter, zowel binnen de Vlaamse Interuniversitaire Raad als de Vlaamse Hogescholenraad;
- het beleid rond grensoverschrijdend gedrag dat in alle instellingen wordt gevoerd.

Het is voor de Vlor cruciaal dat er een duidelijk signaal wordt gegeven dat grensoverschrijdend gedrag absoluut niet getolereerd wordt. De Vlor is dan ook tevreden dat dit er komt via het voorontwerp van decreet. Tot nu toe bestond er immers in de Codex Hoger Onderwijs nog geen regelgeving rond grensoverschrijdend gedrag. Het voorontwerp van decreet is ook complementair aan de eerder genoemde initiatieven vanuit het hoger onderwijs voor de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag. Het zorgt ervoor dat er een gelijkwaardige bescherming is van alle studenten en personeel, ongeacht de hogeronderwijsinstelling waar ze studeren of werken.

De Vlor vindt het daarnaast ook belangrijk dat vertrouwenspersonen voor studenten van een gelijkwaardige wettelijke bescherming kunnen genieten als vertrouwenspersonen voor personeel. Terwijl het personeel op dit vlak al wettelijk beschermd was (via de Welzijnswet met zijn uitvoeringsbesluiten), was dat niet het geval voor studenten.

3 Nood aan verdere verduidelijking bij bepaalde artikelen

Hieronder bespreken we de artikelen die zijn opgenomen in het voorontwerp van decreet. Omdat de Vlor zich kan vinden in het opzet en de grote lijnen van het voorontwerp van decreet, gaat het louter om concrete vragen en suggesties om bepaalde decretale bepalingen verder te verduidelijken of te expliciteren.

Artikel 2

- In dit artikel worden er verschillende termen gedefinieerd. De Vlor vindt de definitie van grensoverschrijdend gedrag op basis van de federale welzijnswet van 1996 te eng. Grensoverschrijdend gedrag is veel ruimer dan ongewenst seksueel gedrag, geweld, en pesterijen. Ook bijvoorbeeld machtsmisbruik in hiërarchische relaties valt onder deze noemer. Dergelijk gedrag moet wel degelijk als grensoverschrijdend beschouwd worden, zodanig dat slachtoffers zich realiseren dat ze hiervan melding kunnen maken. De Vlor stelt voor om de definitie te verbreden en eventueel kan er een verduidelijking via de memorie van toelichting worden gegeven.¹
- Er heerst vaak onduidelijkheid over de positie van bursalen² in het hoger onderwijs: Kunnen ze beschouwd worden als studenten of als personeel? De Vlor is vragende partij om expliciet aan te geven dat bursalen in dit voorontwerp van decreet als personeel worden beschouwd, en dat voor hen dus de regelgeving rond grensoverschrijdend gedrag bij personeel van toepassing is.

Artikel 3

Dit artikel verduidelijkt de verschillende rol van ombudspersoon en vertrouwenspersoon. De Vlor vindt het goed dat er een rolscheiding is tussen ombudspersoon en vertrouwenspersoon.

Momenteel is het in heel wat hogeronderwijsinstellingen het geval dat de ombudspersoon tegelijk de rol van vertrouwenspersoon opneemt, zeker in campussen of afdelingen met een beperkt aantal studenten. Ombudspersonen zijn immers laagdrempelig toegankelijk voor studenten. Wanneer eenzelfde persoon zowel de functie van ombudspersoon als van vertrouwenspersoon opneemt, moet het duidelijk zijn binnen welk juridisch kader hij opereert. De Vlor denkt hierbij bijvoorbeeld aan het onderscheid tussen de discretieplicht die geldt voor de ombudspersoon en het beroepsgeheim dat geldt voor de vertrouwenspersoon.

In paragrafen 1 en 7 van artikel 8 gaan we verder in op wie volgens de Vlor al dan niet de rol moet kunnen opnemen van de vertrouwenspersoon voor studenten. We pleiten daar voor een variatie aan profielen onder de vertrouwenspersonen waarbij de student zelf de keuze heeft.

Artikel 7

Paragraaf 1

- Paragraaf 1 van artikel 7 vermeldt dat de gedragscode moet opgenomen worden in zowel het arbeidsreglement als in het onderwijs- en examenreglement. De Vlor is echter geen voorstander van het integraal opnemen van de gedragscode in die reglementen. Het is voor de Vlor wel cruciaal dat er een duidelijk signaal wordt gegeven dat grensoverschrijdend gedrag absoluut niet getolereerd wordt. Door de gedragscode expliciet een grondslag te geven in deze

¹ Verschillende bronnen kunnen hierbij inspiratie bieden. Bijvoorbeeld: [Wat is grensoverschrijdend gedrag? \(vlaanderen.be\)](#) of het [Charter Grensoverschrijdend Gedrag uit 2018](#)

² Bursalen zijn onderzoekers die een beurs toegekend krijgen om doctoraatsonderzoek of postdoctoraal onderzoek uit te voeren. Vooral over de positie van doctoraatsbursalen in het hoger onderwijs heerst er vaak onduidelijkheid.

reglementen, is ze juridisch afdwingbaar. Een gedragscode geeft op een positieve manier aan hoe men wordt geacht om te gaan met elkaar, terwijl reglementen focussen op wat er *niet* aanvaardbaar is. Via deze aanpak wordt er dus vanuit een breed perspectief gekeken naar het welzijn van studenten en personeel, met bijzondere aandacht voor het beperken van grensoverschrijdend gedrag.

- Het is voor de Vlor cruciaal dat de gedragscode wordt opgesteld door het instellingsbestuur samen met de vertegenwoordigers van studenten en personeel. Ook indien de gedragscode op een later moment zou wijzigen, moet dit opnieuw via een participatief traject tot stand komen.

Paragraaf 2

- Paragraaf 2 van artikel 7 bevat onder meer de volgende zin: 'Elk intern meldpunt voor meldingen van grensoverschrijdend gedrag kan de bevoegde tuchtinstantie op de hoogte brengen van een melding over grensoverschrijdend gedrag.' De Vlor stelt voor om dit te herformuleren als volgt: 'De vertrouwenspersoon voor studenten moet de melder opmerkzaam maken op de mogelijkheid van een tuchtprocedure, en indien de melder dit wenst hem begeleiden naar de tuchtprocedure.' Op die manier krijgen melders de garantie dat ze geïnformeerd worden over de mogelijkheden tot verdere stappen. Tegelijkertijd is dit nodig om te garanderen dat de vertrouwenspersoon voor studenten zijn of haar rol kan blijven opnemen voor (potentiële) melders.
- De Vlor is bezorgd over de samenstelling van de tuchtinstanties in de hogeronderwijsinstellingen. Die moeten zodanig samengesteld zijn dat ze onafhankelijk en objectief kunnen fungeren. De Vlor neemt zich voor om hier in de nabije toekomst verder over na te denken en initiatief rond te ondernemen. De samenstelling van de tuchtinstanties is immers niet alleen belangrijk bij tuchtmaatregelen rond grensoverschrijdend gedrag, maar speelt ook een belangrijke rol bij de beoordeling van andere tuchtdossiers.

Paragraaf 3

Paragraaf 3 van artikel 7 bepaalt dat er een centraal register wordt bijgehouden waarin alle meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij het meldpunt, de vertrouwenspersoon voor studenten of de vertrouwenspersoon voor personeel binnen de instelling worden geregistreerd. De Vlor vraagt de decreetgever om te verduidelijken hoe de verplichting om alle meldingen bij te houden in dat centraal register zich verhoudt tot (1) de verplichting van de vertrouwenspersoon voor studenten om te werken binnen de regels van het beroepsgeheim zoals bedoeld in het artikel 458 van het Strafwetboek en (2) de bepaling dat de vertrouwenspersoon voor studenten *waar nodig* contact opneemt en pertinente informatie uitwisselt met de vertrouwenspersoon voor personeel en de preventieadviseur psychosociale aspecten (zie paragraaf 5 van artikel 8).

Artikel 8

Paragraaf 1

Deze paragraaf stelt dat er minstens één vertrouwenspersoon voor studenten moet worden aangesteld. Volgens de Vlor worden er aan elke instelling best meerdere vertrouwenspersonen voor studenten aangesteld, zodat studenten zelf kunnen kiezen naar welke vertrouwenspersoon ze toe stappen. Via een variatie aan profielen onder de vertrouwenspersonen waaruit studenten kunnen kiezen, wordt er gegarandeerd dat er voor elke student minstens één vertrouwenspersoon is die voldoende onafhankelijk kan werken (ook zie paragraaf 7).

Paragraaf 2

- In paragraaf 2 wordt de volgende zin vermeld: ‘De vertrouwenspersoon voor studenten zoekt met de melder naar een oplossing voor het gemelde probleem door middel van [...]’. De Vlor stelt een alternatieve formulering voor, namelijk ‘De vertrouwenspersoon voor studenten onderneemt in overleg met de melder één of meerdere van onderstaande oplossingsgerichte acties’. Die alternatieve formulering maakt duidelijk dat niet noodzakelijk alle opgesomde acties telkens geschikt zijn, maar dat het aantal acties dat aangewezen is, afhangt van de situatie. Bovendien vermijdt deze formulering het gebruik van de term ‘oplossing’. De Vlor vindt die term hier niet geschikt, omdat er in situaties van grensoverschrijdend gedrag hoe dan ook schade werd aangebracht.
- Bij 4° wordt gesproken over ‘een gerichte doorverwijzing’. De Vlor vraagt om dit verder te verduidelijken. Het kan bijvoorbeeld gaan over een doorverwijzing naar een tuchtinstantie, psychosociale ondersteuning, medische bijstand, een externe preventiedienst, juridische bijstand, politiediensten, etc.
- Bij 5° is er sprake van ‘acties vermeld in punt 1° tot en met 5°’, terwijl dit zou moeten gaan om ‘acties vermeld in punt 1° tot en met 4°’.

Paragraaf 3

De huidige formulering van deze paragraaf wordt door de Vlor als vaag ervaren. De formulering geeft te weinig richting aan de vertrouwenspersonen. De Vlor is vragende partij om dit sterker en duidelijker te formuleren, en hierbij een onderscheid te maken tussen de volgende situaties:

- Als er ten aanzien van een bepaalde persoon meerdere meldingen zijn ontvangen, dan moet de vertrouwenspersoon voor studenten verder initiatief nemen, mits de anonimiteit van alle melders altijd gegarandeerd kan worden.
- Als er zich een noodsituatie voordoet (die bijvoorbeeld een risico in zich draagt voor de melder), dan neemt de vertrouwenspersoon voor studenten initiatief met inachtneming van de regels van het beroepsgeheim zoals bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek.

Paragraaf 4

Vertrouwenspersonen hebben nood aan tijd en opleiding, maar ook aan intervisie en supervisie om hun rol ten volle te kunnen opnemen. Vertrouwenspersonen voor studenten hebben vaak al eerder kennis en vaardigheden verworven over de materie (bijvoorbeeld via een opleiding psychologie), die in hun positie als vertrouwenspersoon bijzonder waardevol zijn. De Vlor is vragende partij om rekening te houden met deze eerder verworven kwalificaties en competenties.

Paragraaf 7

Deze paragraaf bepaalt dat leden van het zelfstandig academisch personeel of het onderwijspersoneel niet kunnen optreden als vertrouwenspersonen voor studenten. Het zelfstandig academisch personeel of onderwijspersoneel heeft nochtans vaak de nodige competenties en expertise om als vertrouwenspersoon op te treden, en staat ook voldoende dicht bij de studenten om dit op een laagdrempelige manier te kunnen doen. De Vlor pleit voor een variatie aan profielen onder de vertrouwenspersonen waaruit studenten kunnen kiezen, en wil dus geen functies en statuten op voorhand uitsluiten (ook zie paragraaf 1 van artikel 8). Tegelijkertijd is het wel noodzakelijk dat er minstens één vertrouwenspersoon is die niet tot het zelfstandig academisch personeel of het onderwijspersoneel behoort.

Artikelen 9 en 10

De Vlor vraagt om te verduidelijken wat de draagwijdte is van deze bepalingen en wat er wordt bedoeld met de formulering dat er een ‘formeel onderzoek wordt opgestart’. We vermoeden dat het gaat over een onderzoek dat voorafgaat aan het opstarten van een tuchtprocedure en aldus

over een mogelijkheid tot preventief schorsen vooraleer de tuchtrechtelijke vervolging is ingesteld, maar stellen vast dat de decretale bepalingen hierover onvoldoende duidelijkheid scheppen.

Artikel 12

De inwerkingtreding van het decreet is voorzien vanaf volgend academiejaar 2023-2024.

De Vlor acht het echter niet haalbaar om de formele implementatie van alle decretale bepalingen op deze zeer korte termijn te voltooien. Het kost immers tijd om een participatief traject te lopen om de decretale bepalingen op een kwaliteitsvolle manier vorm te geven. Denk bijvoorbeeld aan:

- de aanstelling en opleiding van vertrouwenspersonen. De periode tussen de bekrachtiging van het decreet en de inwerkingtreding zal wellicht te kort zijn om alle vertrouwenspersonen aan te stellen en volwaardig op te leiden.
- de verwijzingen naar de gedragscodes in onder andere het onderwijs- en examenreglement. Bij bepaalde hogeronderwijsinstellingen werd dat reglement al formeel goedgekeurd, bij andere zal dat zeer binnenkort plaatsvinden. Dat moet tijdig gebeuren, om het transparant te kunnen communiceren naar (toekomstige) studenten. Momenteel is het voor de instellingen nog onduidelijk op welke manier de integratie van de gedragscode in het onderwijs- en examenreglement zal moeten gebeuren (zie ook onze eerdere suggesties bij paragraaf 1 van artikel 7).

Hoewel het ons niet realistisch lijkt om de formele implementatie te voltooien tegen de start van academiejaar 2023-2024, willen we wel benadrukken dat we ons volledig kunnen vinden in de geest van het decreet. De hogeronderwijsinstellingen zijn momenteel al volop bezig met de voorbereiding van de implementatie van het decreet en engageren zich om de formele implementatie zo snel mogelijk en ten laatste tegen academiejaar 2024-2025 volledig te realiseren.

4 Openstaande vraag rond het externe meldpunt

Vanuit de bredere zorg voor het welzijn van personeel en studenten, en verder bouwend op eerdere acties gericht op de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag, engageren de Vlor-partners zich ten volle om het decreet mee te realiseren.

Dankzij dit decretaal kader wordt het beleid verder aangescherpt en wordt er gericht actie ondernomen om grensoverschrijdend gedrag verder terug te dringen. Onze opmerkingen en suggesties dienen dus louter vanuit de gedeelde zorg te worden gelezen.

Om de bovenstaande doelen te kunnen realiseren, is er voor de Vlor nog één openstaande vraag: Hoe verhoudt het extern meldpunt op Vlaams niveau zich tot de interne meldpunten in de instellingen hoger onderwijs? Dit externe meldpunt zou beleidsdomeinoverschrijdend tot stand komen en verankerd worden in het Vlaams Mensenrechteninstituut.³ De Vlor benadrukt dat het nodig is dat het externe meldpunt voldoende voeling heeft met de hogeronderwijscontext.

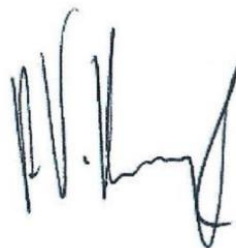
De oprichting van dat meldpunt is niet opgenomen in dit voorontwerp van decreet, maar dat neemt niet weg dat er voor de hogeronderwijssector nood is aan duidelijkheid over de opdracht van dit meldpunt en de onderlinge samenwerking en communicatie tussen het centrale meldpunt en de interne meldpunten op instellingsniveau.

³ zie [Hoorzitting grensoverschrijdend gedrag in hoger onderwijs | Vlaams Parlement](#)

De Vlor vraagt om zicht te krijgen op de timing van de verdere uitrol van het externe meldpunt. De Vlor verwacht nauw betrokken te worden bij de uitrol ervan en zal zijn rol opnemen door hierover mee na te denken.

Tine Degrande
secretaris Raad Hoger Onderwijs

Mieke Van Herreweghe
voorzitter Raad Hoger Onderwijs